

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research
Cilt: 13 Sayı: 74 Yıl: 2020 & Volume: 13 Issue: 74 Year: 2020
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

SİİRT'TE HALK BİLİMİNDE CİVÂNİKÂN CIVILIZATION IN FOLK SCIENCE IN SIIRT

C. Ergun ÇELİK*

Öz

Bu çalışmada geçmişten bugüne bize yaşam ve tarih; aynı ulustan veya aynı kültürden değil, farklı kültürler ve uluslardan insanların barış içinde birbirlerinin kutsallarını ayaklar altına aldırmanın, saygı ve sevgi çerçevesinde yaşayabileceklerini ispatlamıştır. Ancak, Anadolu'da, birlikte yaşanan yerleşim birimlerinde, çoğu kez zulmün adından söz edilmiştir. Tarih buna tanıktır. Etnik gruplar halinde ama iç içe yaşayanların kutsalını ayaklar altına almak anlaşılır gibi değil. Güneydoğu'da; "Türkler, Kürtler, Kurmançlar, Zazalar (Dımılliler), (Gökalp, 1992, 28) Araplar, Süryaniler, Ezidiler (Yezidiler), Asuriler, Keldaniler, Ermeniler"... iç içe birlikte yaşamışlar. Kimi yerleşim birimlerinde birlikte yaşamaktadırlar. Adı geçen etnik grupların konuştukları anne dilleri arasında Anlaşma aracı olan "ana dil"; resmî dilden temelini alan devlet dilidir. Milleti oluşturan bütün unsurların harcı, birleştiricisi, temeli "ana dil" ile ifade bulur. Milletlerin ana dili resmî dildir. Resmî dil; Etnik farklılıkların ortak adıdır. Misakımillî sınırları içinde, anlaşma aracı olan "Ana Dil" halis Türkçedir (Çelik, 2016, 88).

Dünyanın en çağdaş, en modern, en hoşgörülü millet tanımı; Gazi Mustafa Kemal Atatürk'e ait olup, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucu ideolojisinde yerini almıştır. "Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Türkiye halkına Türk Milleti denir." Diye tanımlıyor. Halk bilimini; Halkın geleneklerini, törelerini, inançlarını ve yaşam biçimlerini kalıcı kılmak için yazılı anlatıma başvurur. Sözlü anlatımın ölümsüzleşmiş biçimidir. Söz ile ifade bulan anlatımlar, kullanılan sözcükler, dilek ve temenniler, farklı kültürler arasındaki rekabet ve çekişme bile hoşgörü potasında erir. Ulusların, insan gerçeğinde birleşmeleri, kutsallarına saygı duyarak yaşayabileceklerini ispatlar. Yaşam ve tarih bize farklı kültürlerden insanların ortak paydada birleşip 'insanca' yaşayabileceklerini ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: İnsan Sözcüğünde Birleşme, Ana Dil ve Anne Dili Gerçeği.

Abstract

In this study, life and history from the past to the present; it has proved that people of different cultures and nations, not from the same nation or the same culture, can live in the framework of respect and love without taking the saints of each other peacefully. However, in Anatolia, together with the settlements, the name of the persecution is often mentioned. History has witnessed it. It is not understandable to trample the sacred of the inhabitants in ethnic groups. In Southeast; Lar Turks, Kurds, Kurmançs, Zazas (Rumi), (GÖKALP, 1992, p.28) Arabs, Assyrians, Ezidis (Yezidis), Assyrians, Chaldeans, Armenians ç Kur lived together. They live together in some settlements. Lar Mother language ları, the Treaty between the mother tongue spoken by the above-mentioned ethnic groups; official language All elements that make up the nation, the mortar, the unifying, the base is expressed in the har mother language unsur. The mother tongue of the nations is the official language. Official language; It is the common name of ethnic differences. The olan Mother Language, agreement, which is the instrument of agreement, is in Turkish within the boundaries of the party (Çelik, 2016, 88).

The definition of the world's most contemporary, modern, most tolerant nation; Gazi Mustafa Kemal Atatürk belongs to, has been replaced in the founding ideology of the Republic of Turkey. "Turkey Republic of Turkey to the

*Dr. Öğr. Üyesi, Siirt Üniversitesi, cergun98321@gmail.com

people who called the Turkish nation." She describes. Folklore; Written narration is used to make the traditions, customs, beliefs and lifestyles of the people permanent. It is the immortalized form of oral expression. Expressions expressed by words, words used, wishes and wishes, competition and conflict between different cultures melt in the essence of tolerance. It proves that nations can live together in the reality of human beings by respecting their saints. Life and history have shown us that people from different cultures can unite in common and live ip humanly ip.

Keywords: Merger in Human, Mother Language and Mother Language.

GİRİŞ

"Doğu ve Güneydoğu Anadolu, Kuzey Irak, İran'ın Anadolu sınırı ve Suriye'ye hâkim olan Oğuz Türkleriyle yeni bir kaynaşma yaşamıştır. Ve bu kaynaşma 1071 tarihinden bu güne kadar 900 yılı aşkın bir süredir devam etmektedir (Önder, 2006, 178).

VII. yüzyılda; Urfa - Diyarbakır - Mardin ve Siirt yöresine Hz. Ömer Döneminde Arapların da gelip, yerleştikleri bilinmektedir.

Bugün Batman İline bağlı; daha önce Mardin yöresi olarak bilinmekte olan Hasankeyf İlçesi de Artuklu'ların yönetimindeydi. Artuklular'a bağlı göçebe Türkmenler yöreye yerleşmiş, Artuklu beyleri ve askerleri kentlerde Türkleşmenin çekirdeğini oluşturmuşlardır.

Beylerinin ve gençlerinin; Alp, İnanç, Yabgu gibi Türk adlarını kullanmaları; Artuklular'da Türkmen geleneğinin kuvvetli olduğunu göstermektedir.

"Mardin kazasının çöl kısmında Kiki, Khelecan, Dekurî, Millî -i Kebir, Kalenderan, Omerkan, Lif, Tat, Harb, Garacine, Meâmire, Çepiş, Mırînyan, aşiretleri ve dağ kısmında Gürs, Daşyan, Meşkin, Boylan, Mendkân aşiretleri mevcuttur. .... Bunlar umumiyetle Kürt olduklarını iddia ediyorlarsa da, hakikatte bir kısmı Kürt, bir kısmı Türk, bir kısmı da Arap'tır. Bunlar berveci-i atî tasnif olunurlar: Kiki, Dekurî, Milli-i Kebir Türk veya Türkmen; Tat, Harb, Ğaracine, Meamire Arap; Mirasinan, Gürs, Daşyan, Meşkin, Boylan Kürt'türler. Ancak Kürtlerin ne suretle buralara geldikleri ve bunların da asılları Türk olmak ihtimali varken ne suretle Kürtleştikleri hakkında buralarda malumat yoktur." (Gökalp, 1992, 54 -56).

Güneydoğu'da; "Türkler, Kürtler, Kurmançlar, Zazalar (Dımililer), Araplar, Süryaniler, Ezidiler (Yezidiler), Asuriler, Maruniler, Keldaniler, Ermeniler", bu halklar kimi kez yan yana, hatta iç içe yaşamışlardır (Gökalp, 1992, 28).

Güneydoğudaki yerleşim birimlerinin de adları; genellikle Türkçe olmakla birlikte, kimi Kürtçe, Arapça, Farsça, Ezidice (Yezidice), Süryanice ve Ermeniceden geldikleri görülmektedir.

Üzerinde durulan bu bölgenin bir parçası olan Siirt şehrinin adı; gerek İslâm kaynaklarında, gerek batılı yazarlar arasında farklı şekilde yazılıp söylenegelmiştir. (isird, sert, sırt, sarit, seerd, saerd, sa'ird, siird ve Siirt) söyleniş şekilleriyle kullanılmıştır. Günümüz Türkçesinde "Siirt" biçiminde söylenip, yazılmasına alışılmıştır. Siirt eski Siirt'in üst kısmındaki sırtlarda kurulmuş olduğu için yukarıda sözü edilen "Sırt" sözcüğü de uygun olarak görülmektedir.

Yörede Seerd "üç" sayı olarak. (Seerd sözcüğünde 'se' seslemindeki e kapalı e sesi "e ile i arası") olarak söylenen bu sözcük üç toprak anlamında kullanılmış. Oysa üç dil "Türkçe, Kürtçe, Arapça", üç kültür, üç yerleşim biçimiyle de söylenmektedir.

Siirt, uygarlıkların kesiştiği bir alanda kurulmuştur. Bu yüzden ortaya çıkan uygarlıklar, yörenin kültürel gelişmesinde etkili olmuştur.

"19. yüzyılın sonları ile 20. Yüzyılın başlarında Siirt'in yakın çevresinde meydana gelen Ermeni başkaldırıları (özellikle Sason'daki olaylar) Siirt şehrini de rahatsız etmiştir." (Tuncel, 2006, 3).

Müslüman, Hıristiyan, Yahudi, Katolik, Ortodoks gibi, farklı din mensupları acı, tatlı aynı yazgıyı paylaşp, bu toprakları, insanî ilişkiler dâhilinde yurt edinmişlerdir.

“Bu iptidai teşkilatların coğrafi sebeplerinin birincisi ‘çöl’, ikincisi ‘dağ’dır. Sarp dağlar içindeki ahaliyi ziraatla geçindiremez....Bunlar da çöl ağzındaki halklar gibi silahlanmak, müsellaah bir aşiret olmak mecburiyetindedir. Meselâ Habezbeni ve Raman dağları mevcut iken Beşiri ovasının müdafaa-yı nefis için silahlanması; aşiret teşkilatı yapması zaruridir.”(Gökalp, 1992, 47).

“Yarım göçebeler, hem çiftçilikle, hem de çobanlıkla meşguldürler. ‘ekinci’ yahut ‘fellaah’ adını alan bir kısım köylerde oturur. Diğer kısmı ‘köçer’ namıyla çadırlarda ikamet eder. Fakat şerefli olan köçerlerdir. Ekinciler, nazarlarında dûn bir mevkedirler. Çünkü silah ötekilerin elindedir (Kurmanclar, Hıristiyanlara ‘Fille’ derler ki, ‘fellaah’ kelimesinin muharrefinden ibarettir.) (Gökalp, 1992, 43).

“Burada bilhassa; 1. Bohtiler, 2. Mehmediler, 3. Siliviler olmak üzere üç lehçenin isimleri zikredilir. 1. Bohtiler; Bunlardan Bohtî lehçesi Bohtan kıtasında konuşulan ve eskiden beri Kurmanc şairleri ve âlimleri tarafından edebî lisan ittihaz olunan maruf ve muayyen bir lehçedir. Bohtan kıtası da Cizre ve Siirt sahaları dâhilindedir. Bohtan kıtasındaki taifeler mukim ve göçebe olmak üzere iki kısma ayrılır. Mukim bulunanlar da Hacı Bayram ve asıl Bohtan namlarıyla iki zümreye tefrik olunurlar. (Fakat Hacı Bayramlar da Bohtan lehçesiyle konuşurlar. Ayrılık yalnız uruk itibariyledir.) Çünkü iskânı lazım gelen aşiretler Kurmanclardır (Gökalp, 1992, 28).

XIX. Yüzyılda Rusya ve İran'daki Ermeni komitelerinin de kıskırtması ile büyük bir isyan olayı ile karşılaşıldı. Bu durum karşısında Osmanlı Devleti sert tedbirler almak zorunda kaldı. Sason ayaklanması İngiltere'yi harekete geçirdi. Çünkü Ermeni meselesi Rusya ve İngiltere'yi çıkar çatışmasında birleştireyordu. İngiltere Ermenilerin bağımsızlığını isterken; Rusya; Ermenilerin Rusya'ya katılmasından yanaydı. İşte bu koşullarda Siirt'te meydana gelen tek siyasal olay 1894 tarihinde Sason'da meydana gelen Ermeni ayaklanmasıdır. Başlatılan bu ayaklanma II. Abdülhamit'in görevlendirdiği VI. Ordu bastırmıştır.

Tarih içinde insan unsuru, bize farklı dinlerden insanların barış içinde birbirlerinin kutsallarını ayaklar altına aldırılmadan, saygı ve sevgi çerçevesinde yaşayabileceklerini ispatlamıştır. Ancak, Ermenilerle birlikte yaşanan yerleşim birimlerinde bugüne kadar, hep zulmün adından söz edilmiştir. Bu çerçevede İslam dışı unsurların, İslam'ın kutsalını ayaklar altına alması anlaşılır gibi değil.“Türkler, Kürtler, Kurmanclar, Zazalar (Dımüliler, ‘Dümüliler”(Gökalp, 1992, 70). Araplar, Süryaniler, Ezidiler (Yezidiler), Ermeniler birlikte iç içe yaşamışlar ve yaşamaktadırlar.

Ulusallık, resmî dilden temelini alır. Milleti oluşturan bütün unsurların harcı, birleştiricisi, temeli “ana dil” ile ifade bulur. Milletlerin “ana dilleri” resmî dillerdir. Resmî dil Etnik farklılıkların ortak adıdır.

Dünyanın en çağdaş, en modern, en hoşgörülü millet tanımı, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'e ait olup, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucu ideolojisinde yerini almıştır.

“Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Türkiye halkına Türk Milleti denir.” diye tanımlıyor.

Anlaşma aracı olan dilin ya da dillerin eskiliği bakımından veya doğuşu konusunda, kesin bilgiler yoktur. Yalnız en eski dil olarak ‘Ahd-ı Atik’ dili (Tevrat Dili) olduğu kabul edilmektedir. Bu dilin hangi coğrafyada konuşulup, kullanıldığı da bilinmemektedir.

“Ziya Gökalp, dili kültürün temel unsuru sayar. O, bu görüşünde haklıdır. Zira dil duygu ve düşüncenin âdeta kabıdır. .... Dil kültürün temel olduğuna göre, bir milletin dil ile ifade ettiği sözlü, yazılı her şey kültür kavramına girer (Kaplan, 1982, 186).

Çevrede yaşayıp, konuşulan anne dilleri arasında anlaşma dili, “ana dil” olarak yine Türkçe kullanılmaktadır. Konuşma ve yazı dilinde Türkçeye doğu dillerinden; Din dili Arapçadan ve belagat dili Farsçadan geçmiş olan çok sözcük bugün de kullanılmaktadır.

Osmanlıcada Farsçadan gelme, isim çeşidinden pek çok sözcük kullanılmıştır. Bunlar; isim, sıfat, zarf fonksiyonuna sahip sözcüklerdir.

Güneydoğu'da, Farsça küçültme eklerinden -ce, -ek (ik) ve -û ekleriyle söylenen yerleşim birimlerinin adları çoğunluktadır.

Bugünkü adı 'Gökçebağ', eski adı: 'Civânîkân' - (cevân) civan-i kân

Civânîkân - civan-i kân (f.i.) Genç ocağı, genç membaı, genç kaynağı (Devellioğlu,1984, 176).

Yeni adı: Gökçebağ; Gökçe (s) 1. Gök ile ilgili, semavî, 2. Gök rengi, Güzel (TDK Türkçe Sözlük, 1988, 558)

Bağ: I. Bak, duşak, tuş, tuşak, yürek bağı (çocuğu beşiğe yatırdıktan sonra üstünden sarılan bağ), II. (yeni dikilmiş bağ): Yenice (TDK Tarama Sözlüğü, 1996, 33)

Bağ: Demet, bağlam (TDK Yeni Tarama Sözlüğü, 1983, 22)

Bağ: I. (is) 1. Bir şeyi başka bir şeye veya birçok şeyi topluca birbirine tutturmak için kullanılan ip, sicim, şerit, tel gibi düğümlenebilir nesne, 2. Sargı, 3. Bağlam, deste, demet "iki bağ maydanoz" 4. mec. İlgi, ilişki, rabita, 5. Anat. Kemikleri birbirine bağlamaya, iç organları yerinde tutmaya yarayan lif demeti, "eklem bağı" II. (far. is.) 1. Üzüm kütüklerinin dikili bulunduğu toprak parçası, 2. Meyve bahçesi (TDK Türkçe Sözlük, 1988, 126)

Bağ: I.1. (bağlam) 2. Bir araya bağlanmış beş çile pamuk ipliği, II. 1. Çatıda kullanılan esas kirişler, 2. Bina katlarının her biri 3. Madenlerde kazılmış yerlerin çökmesini önlemek için konulan dirseklerin birleştiği yer, 4. Dört tekerlekli arabalarda dingili yastık altına bağlayan vidalı demir, III. Tepsi, fincan tepsisi, IV. (> bağa "II". I.) V. Fincan tepsisi, VI. Yaklaşık olarak 100 - 150 kg gelen kendir demeti (TDK Derleme Sözlüğü, 1993, 472).

Civânîkân köyünde kullanılan anne dili Kürtçedir. Civânîkân köylüleri; köylerinin adını, Civanika; Genç, Gençlerin Ocağı, kaynağı olarak adlandırır. Eski bir yerleşim birimi olan bu köyde kalıntıları mevcut olan bir Kilise vardır. Anne dili olarak konuşulan Kürtçede bu Kilise'ye 'Miryakup Kilisesi', Ermenicede; adı geçen Kiliseye 'Maryakup Kilisesi' denmektedir. Kilisenin etrafındaki Kale de 'Keleh Seyfo' Kalesi olarak bilinmektedir.

Civânîkân köyü, bugünkü adıyla 'gökçebağ' Siirt'e bağlı merkez köylerden biridir.

19. Asırda, tahminen 1893 lü yıllarda Civânîkân köyü bugünkü adıyla (Gökçebağ) köyünden yaklaşık 1 -1,5 Km uzakta bulunan Deyrüne köyünde Mala Mıstefe "Mustafa'nın evi, Mustafa'nın ev halkı, Mustafa'nın kabilesi" (sondaki e, kapalı e sesi; e ile i arası bir ses) ve Mala Hıdıre (hırıltılı h) "Hıdır'ın evi, Hıdır'ın ev halkı, Hıdır'ın kabilesi" (sondaki e, kapalı e sesi) adında iki büyük kabile yaşamış.

"deyr:1. Manastır, kilise, 2. İnsanlık âlemi, bu dünya, 3. mec. Meyhane". (Devellioğlu, 1984, 216). Bu köyün adı halk arasında anılır ve söylenir. Bu köyden sadece bir cami ve de kilise kalıntıları kalmış. Görünürde bu köy şimdi yok. Nüfus Müdürlüğü ve Belediye kayıtlarında yok. Deyr (halk arasında Deyrüne biçiminde kullanılagelen bu köy adı, Deyre>degre: civar, etraf, çevre (TDK Yeni Tarama Sözlüğü, 66) adı ile de anılmakta veya Deyrüne olarak Civânîkân köylüleri arasında öyküleriyle anılmaktadır. Deyrüne köyünde yaşayan bu iki kabile arasında çok büyük bir husumet varmış. Mala Mıstefe (Mustafa) kabilesi, Mala Hıdıre (Hıdır) kabilesinden bir kişiyi öldürür ve Birmehre (hırıltılı h) adı verilen bu günkü Gökçebağ ile Siirt arasında bulunan şimdiki odun deposu yakınlarındaki bir kuyuya atarlar.

Uzun bir süre geçmesine rağmen bu öldürülen adamdan hiç bir haber alınamaz. Günün birinde köy çeşmesinde kadınlar arasında ağız dalaşı ile başlayan bir kavgada Mala Mıstefe kabilesinden bir kadın; "Erkekseniz gidin de o kuyudaki adamınızın öcünü alın?" der. Mala Hıdıre kabilesi toplanır ve adamlarını toplayıp, ölünün cesedini çevredeki kuyularda aramaya başlarlar.

Birmehre'deki kuyudan adamın cesedini bulup çıkarırlar. Daha sonra oç almak için toplanıp aralarında bir plan hazırlarlar. Plana göre Cuma namazına ilk önce Mala Mıstefe kabilesi

gidecek, Mala Hıdıre kabilesi camiye daha geç giderek arka saflarda yer tutup, namaz kılacaklar ve öyle de yaparlar.

Namaz kılmaya durunca arka saflarda bulunan Mala Hıdıre kabilesi ön saflardaki Mala Mıstefe kabilesine arkadan saldırır. Mala Hıdıre karşıki kabileye çok büyük bir zayıat verir. Söylentilere göre Bir adam tek başına 9 kişiyi öldürür. Zor durumda kalan Mala Mıstefe komşu köy KOÇKE'deki (Kürt ve Ezidî köyü), Yezidi (Ezidî) akrabalarından yardım isterler. Koçke köyündeki akrabalarının yardımı ile çok büyük bir kavga çıkaran Mala Mıstefe kabilesi birçok insanı öldürür ancak karşıki kabilenin öç almasından korkarak köyü terk ederler.

Mala Hıdıre o köyde, yani Civânîkân'da 'Gökçebağ'da' tek başına kalır ve oradaki arazileri de sahiplenirler. Halen Mala Hıdıre kabilesi Gökçebağ'da yaşamlarını sürdürmektedirler ve Deyrüne'deki tüm araziler kendilerine ait olmuştur. Tüm köyün arazilerini sahiplenmişler. Ancak Mala Mıstefe kabilesinde hiç bir iz bulunmamaktadır (Şahin, Kaynak kişi).

CİVÂNİKÂN KÖYÜNDE ÇOCUKLARIN OYNADIĞI SEK SEK OYUNU

Güneşli bir ilkbahar günüydü. Toprağın doğurganlığından dolayı her taraf yemyeşil, kuşlar cıvı cıvı ötüşüyorlardı. Sanki birbirlerine aşk şarkıları söylüyorlardı. Bu güzel ilkbahar gününde mahallenin çocukları küme küme toplanmış; kimisi koşuyor, kimisi birbirini kovalıyor, bu güzel günün tadını çıkarıyorlardı. Ben de evimizin önünde yaşlı amcamla sohbet ediyordum (Şahin, Kaynak kişi).

3 - 4 çocuk hemen yanımda sek sek oynuyorlar. Sohbetten fırsat buldukça çocukların oyununu izliyorum. Çocuklar kendi dünyalarına dalmış neşe içinde sek sek oynuyorlardı. Oyun gereği kullandıkları bazı kelimeler benim çok ilgimi çekti. Elllerinde ince ve sabun büyüklüğünde yassı bir taş parçasını toprağa çizdikleri sekiz adet karenin ilk karesine atıyor ve tek ayakları ile taşı ikinci kareye geçirmeye çalışıyorlardı. Taş çizgiye gelirse o oyuncu eleniyor, yerine başka bir oyuncu geçip oyunu baştan başlatıyordu. Hiç çizgiye gelmeden taşı sekiz kareden geçiren oyuncu kazanmış oluyordu.

Çocuklar bu oyuna haz (hırıltılı h ile) adını veriyor. Taşı bir kareden diğer kareye geçirince de "yek mızgeft", "dı mızgeft", "se mızgeft" diye diye, sekiz kareyi tamamlıyordu. (dı sözcüğünde kullanılan "ı" sesi aslında kapalı e sesine karşılıktır. "e" ile "i" arası bir sestir. Aslı dü: (2) olması gerekir. Çocuklar bir kareden diğer kareye geçince "noz" diye sesleniyorlar. Çizgiye basınca veya ayakları çizgiye gelince de "taploz" diyorlardı. Oyun geçerli olunca "tepo" diyorlardı. (Bu tepo sözcüğündeki "e" sesi de "kapalı e"dir.) Daha sonra çocuklar arkalarını dönerek oyun taşını dördüncü kareye isabet ettirmeye çalışıyorlardı. İsbet edince de "Haçımın haçı Hüdiye" (buradaki h sesi hırıltılı h sesidir.) Daha sonra rakibin camisini alınca "guppi" diyerek sevinçlerini belirtiyorlar. Rakip dört tane camiye alıp haç'ını dikince oyun bitiyor.

Ama çocuklar farkında olmadan 1893'lü yıllarda yöremizde yaşayan Ermeni, Süryani, Kendalî ve Asurî çocuklarının oynadığı oyunu oynuyor, aynı o çocukların kullandıkları sözcükleri tekrarlıyorlardı.

(Hırıltılı h) haz, çizgi anlamına gelen bir kelime olmakla birlikte (hırıltılı h) haç'ın yani haç'ın değiştirilmiş bir şekli de olabilir, ama çok ilginçtir ki, taşı bir kareden diğer kareye geçirince kullandıkları "yek mızgeft", "dı mızgeft," sözcükleri bugünkü anlamda "bir camiye aldık", "iki camiye aldık". Yani camiye ele geçirdik manasında söylenen ve o Ermeni, Süryani, Kendalî ve Asurî çocuklarının camiye ele geçirme sevincini dile getiren ifadelerden başka bir şey değildir.

Ne ilginçtir ki, o ifadeler hiçbir sansüre uğramadan günümüze kadar taşınmıştır. Çocukların yerine Büyükler bu oyunu oynamış olsaydı "cami", "mızgeft" yerine "kilise", "deyr" diyeceklerdi. Fakat çocuklar 1893'lü yıllardan bugüne kadar bu oyunu hiçbir sansür, hiçbir yasak uygulamadan taşımışlar. Halk arasında süregelen sözlü anlatım devam etmektedir.

Çocuklar sayesinde 115 - 120 yıl önce bir oyun nasıl oynanıyordu. Kullanılan kelimelerin içindeki dilek ve temenniler, farklı dinler arasındaki rekabet ve çekişme ne idi. O zamanki duygu ve düşünceler aynı bir arkeolojik kazıda ele geçen ve pişirilmiş toprağa Sümer dilinde yazılmış mektuplar gibi günümüze kadar yazılı olarak değil, sözlü olarak gelmiştir.

Haz (hırıltılı h ile), “noz”, “taploz”, “tepo” (Bu tepo sözcüğündeki “e” sesi de “kapalı e” dir).“Haçımın haçı Hüdiye”(buradaki h sesi hırıltılı h sesidir). “guppi”. Bu sözcükler yörede kullanılan anne dillerinde ne anlama geldikleri bilinmemektedir.

SONUÇ

Temelinde Ulus Devlet harcı bulunan milletlerin; hiçbir etnik, mezhepsel, dinsel, sosyal, kültürel nedenlerle ayrıştırılması mümkün değildir. Bunun anlamı; Misakımilli sınırları dâhilinde Türklük, Kürtlük, Araplık, Çerkezlik, Arnavutluk, Boşnaklık, Lazlık, Türkmenlik, Zazalık, Tatarlık hatta Ermenilik, Rumluk ve Süryanilik, Yezidilik de vardır. Fakat ana unsur Misakımilli sınırları dâhilinde bulunan ulus devlettir. Büyük Önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün Millet tanımında buyurdıkları gibi, “Türkiye Cumhuriyeti’ni kuran Türkiye halkına Türk Milleti denir.”

Bütün bu etnik grupların anlaşabildiği ortak dil “ana dil’dir”. Bu da Türkçedir. Bununla birlikte, İnsan gerçeğinde birleşmek, yazılı veya sözlü anlatım ile kutsalına saygı duyarak yaşayabileceğini ispatlamıştır. Tarih bize farklı dinlerden insanların ortak paydada birleşen ve “insan” sözcüğünde kaynaşıp, yaşayabileceklerini göstermiştir.

KAYNAKÇA

- Çelik, C. Ergun (2016). Ana Dil ve Anne Dili Kavramları. *Dergi Karadeniz, Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 29 Sayı.
- Devellioğlu, Ferit (1984). *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lugat*. Ankara: Kurtuluş Ofset Basımevi
- Önder, Ali Tayyar (2006). *Türkiye'nin Etnik Yapısı Halkımızın Kökenleri ve Gerçekler*. Ankara: Fark Yayınları.
- Şahin, Aydın (2018). *Kaynak kişi, Siirt, Eski adı Civânîkân*. Yeni adı Gökçebağ Köyünden
- TDK (1983). *Yeni Tarama Sözlüğü*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- TDK (1988). *Türkçe Sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- TDK (1993). *Derleme Sözlüğü*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi
- TDK (1996). *Tarama Sözlüğü*. VIII. Dizin, Ankara: Türk Dil kurumu Yayınları.
- Tuncel, Metin(2006). *Geçmişten günümüze Siirt Şehri*. Siirt: Uluslararası Siirt Sempozyumu.
- Ziya Gökalp (1992). *Kürt Aşiretleri Hakkında Sosyolojik Tetkikler*. (Haz. Beysanoğlu, Şevket), İstanbul: Sosyal Yayınlar.